VAJDASÁGI MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET
ZAVOD ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH MAĐARA
INSTITUTE FOR HUNGARIAN CULTURE IN VOJVODINA
Poštanska 18, 24400 Senta, Srbija
Telefon: +381 24 816 790
Fax: +381 24 816 390
Mobil: +381 63 111 6856
E-mail: info@vmmi.org
www.vmmi.org

Magyar Szó	Hétvége	
VIII. évf.	2011. 10. 15–16.	13.

Szőnyeg alá söpört emberi kín

PESEVSZKI Evelyn

Gyerekkoromban volt egy rossz szokásom: rühelltem rendet rakni a szobámban, ezért a dolgaimat egyszerűen az ágyam alá gyömöszöltem. Jobb napokon volt ott minden, kezdve a zokniktól a játékokon át a csokoládés papírokig. Nem sokáig élvezhettem renyheségem kényelmét, mert miután édesanyám leleplezte a titkomat, rendszeresen razziát tartott a szobámban. Persze az is előfordult, hogy az ágy alá préselt dolgok egyszerűen a szobám közepére ömlöttek, és kíméletlenül feltárták gyermeki gyarlóságomat. Azt hiszem, mégis édesanyámnak, illetve az oktatási-nevelési jellegű anyai pofonoknak köszönhetem, hogy megtanultam: a rendrakást, a dolgok megoldását nem halasztgathatjuk a végletekig, egyszer minden szőnyeg alá rejtett dolog a felszínre kerül, és a legrosszabb esetben a saját szemetünkbe fulladunk bele.

A szerb politikumot megfigyelve egy hasonlóan lusta gyermeket látok viszont. Bár Petőfi szerint az „ejh, ráérünk arra még" a magyarok hazájában ősi jelmondat, a többségi nemzet irányította Szerbiában túlságosan gyakran találjuk szemben magunkat megoldatlan kérdésekkel. A legnagyobb gondok akkor kezdődnek, ha embereket próbálnak meg szőnyeg alá söpörni, és úgy tenni, mintha nem is léteznének.

A Vajdaság északi régiójában, a magyar–szerb határhoz közel eső településeken nem tegnap bukkantak fel a közel-keleti menekültek. Két év alatt sem sikerült megfeledkeznem arról a tizen-egynéhány fős csoportról, akiknek a Tiszán borult fel a csónakjuk, miközben megpróbáltak átjutni Magyarországra. Sohasem derült ki, hányan lelték halálukat az októberi Tisza vizében, s hányuknak sikerült elérnie az ígéretek földjét, ami esetükben az Európai Unió valamelyik országa.

Mit lehet elmondani arról a nemzetről, államról, ahol a menekülteket kiszolgáltatva hagyják a természet szeszélyeinek, akiknek sem a tűző nap, sem a szakadó eső vagy a kíméletlen szél, dermesztő hideg elől sincs hol meghúzniuk magukat?

A nyári hónapok során Horgoson és Szabadkán kelteték a legnagyobb feltűnést a menekültek. A határ menti falu központjában két alkalommal tanyáztak közel-keleti „utazók". Voltak közöttük férfiak, várandós asszonyok és kisgyermekek. Az önkormányzat palackozott vizet osztott ki közöttük. Azokban a napokban a hőmérő higanyszála jóval meghaladta a 30 Celsius-fokot. Kolléganőm kenyeret szeretett volna kiosztani közöttük, de mire odaért, a csoport eltűnt. Ugyanabba a semmibe tűntek el, mint amelyikből érkezetek.

Jómagam Szabadkán először két jobb módú menekülttel beszélgettem el egy kávézóban: hotelben szálltak meg, és várták a lehetőséget a Magyarországra való illegális átkelésre. Másodszor a Zentai úti temető bokrainak tövében bukkantam egy nagyobb csoport férfira. Nekik nemhogy hotel szobára, hanem kenyérre is alig-alig telleit. A jómódú és a szegény menekültek egy dologban hasonlítottak egymásra: ugyanúgy a jobb élet, az emberibb jövő reményében hagyták el családjukat, otthonukat, a számukra ismert kultúrát és indultak el az ismeretlenbe, mint a világ egyéb területén bolyongó több millió ember, akik mindannyian menekülnek valami elől. A Szabadkán tanyázó keletiek több ezer eurót fizettek azért valakinek, hogy átjuttassa őket a hazájuk és a Szerbia közötti országok határain. A magyar határ a legkeményebb dió. „Hungary is a big problem" – mondták a menekültek egy magyarországi újságírócsoportnak, arra utalva, hogy ez a határ a legjobban őrzött bástya.

A szerbiai hatóságok keze egyelőre meg van kötve: ha a menekültek nem folyamodnak menekültstátusért Szerbiában, akkor a rendőrségnek határsértés miatt le kell őket tartóztatnia, majd ezután szabálysértési bíró elé köteles őket vezetni. A bíró általában néhány napos elzárásra ítéli a hontalan embereket. A környék börtönei már kérték a bíróságokat, hogy minél rövidebb időre ítéljék el a „szerencsétleneket", mert celláikban még a hazai jómadaraknak sincsen hely, nemhogy idegeneknek. Mivel a legtöbb menekültet Macedónián át csempészik Szerbia területére, illetve mivel Macedónia és Szerbia között a máig nem került aláírásra a toloncegyezmény, ezért a szerbiai hatóságok a börtönt elhagyó menekülteket nem toloncolhatják vissza Macedóniába. Annyit tehetnek, hogy iránytűként Kelet felé mutatnak a keleti embereknek, akik végül persze a lenyugvó Nap felé veszik az irányt. A rend őreinek azért nem minden téren van megkötve a kezük: lapunknak egy líbiai fiatalember azt mesélte, hogy a rendőrök újabban kegyetlenül összeverik őket, elveszik a pénzüket és ismét az utcára dobják őket. A líbiai fiatalember még egy „bókot" is kimondott kék egyenruhásaink számlájára: „Sohasem gondoltam, hogy valaki kegyetlenebb lehet a líbiai rendőröknél."

Időközben három intézménynél próbáltam érdeklődni afelől, hogy melyik állami szerv illetékes a menekültek ügyében. A Vörös-keresztnél azt mondták, szervezetten semmit sem tesznek, mert csak akkor segíthetnek, ha a menekültek ezt maguk kérik, illetve közölték velem, hogy az illegálisan érkezettek ügyében a Köztársasági Menekültügyi Főbiztosság az illetékes. Azonnal hívtam a szabadkai irodájukat. Sajnálkozva mondták, hogy a főnökük már egy hónapja szabadságon van, de az egyik hölgy megígérte, hogy egy nap múlva nyilatkozik nekem. Mikor 24 óra múlva ismét felhívtam, közölte, hogy még semmit sem tudott meg az ügyről. Szabadkozva válaszoltam, hogy engem nem is egy bizonyos eset érdekelne, hanem úgy általában a menekültügyi helyzet Vajdaságban. Idézem a válaszát: „Igen, arról beszélek én is. Még semmit sem sikerült megtudnom a menekültekről. Majd visszahívjuk, ha megjött a főnökön." Már-már felajánlottam a hölgynek, hogy ha meghív egy teára, akkor szívesen elmesélek neki mindent a menekültekről, de végül úgy voltam vele, hogy az egyik dologért én kapok fizetést, a másikért pedig ő. Persze azt sem kell mondanom, hogy a főnöke azóta sem hívott vissza. Talán még mindig nyaral.

Kapcsolatba léptem Irak belgrádi nagykövetségével is, lévén, hogy a menekültek közül sokan irakiak. Szintén egy hölggyel sikerült beszélnem, aki felkért, hogy legyek már olyan kedves és írjam össze az iraki menekültek nevét, mivel esetleg a lista alapján tehetnek valamit az állampolgáraikért.

Az emberi jogok meg az összes többi hangzatos eszme ebben az országban csak a politikai demagógia szintjén, illetve a választási kampány hevében létezik

Mesélhetnék még a Banja Koviljača-i befogadótáborról, amit 80 ember számára alakítottak ki, de ahol ma nagyjából 3500 menekültstátusért folyamodó keleti tengeti napjait. Vagy megemlíthetném, hogy a bogovadai befogadótábor három hónappal kapuinak megnyitása után teljesen megtelt, és már nem tud emberhez méltó körülmények között menekülteket elhelyezni. Említhetnék újabb állami szerveket, amelyek úgy tesznek, mintha tőlem hallottak volna először a problémáról. Megtehetném, de felesleges. Az olvasó is ugyanabban az országban él, mint én.

Egy nemzet nagysága és erkölcsi fejlettsége híven tükröződik abban, ahogy az állatokkal bánik, mondta Mahatma Gandhi. Ez igaz. De vajon mit lehet elmondani arról a nemzetről, államról, ahol a menekülteket kiszolgáltatva hagyják a természet szeszélyeinek, akiknek sem a tűző nap, sem a szakadó eső vagy a kíméletlen szél, dermesztő hideg elől sincs hol meghúzniuk magukat? Arról az államról, amely több év után is elfordítja fejét egy valós probléma elől és nem hajlandó meglátni, hogy az országon keresztül egyre több ember kísérel meg átjutni az unióba. Szerbia nem tudja megállítani a menekülteket, ehhez nemzetközi összefogásra és együttműködésre van szükség. De azzal kapcsolatban igenis tehet valamit, hogy ezek a hontalanok emberi körülmények között „vendégeskedhessenek" az országban. Érdekes lenne látni, hogy vajon mit szólna a szerb politikum ahhoz, ha a Szerbiából mondjuk Amszterdamba menekülő és menekültügyi státusért folyamodó honfitársainak az Amstel folyó valamelyik hídja alatt kellene meghúzniuk magukat.

Akkor feltehetőleg ismét nagy csinnadrattával hirdetnék az emberi jogokat meg az összes többi hangzatos eszmét, ami ebben az országban csak a politikai demagógia szintjén, illetve a választási kampány hevében létezik.